

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Verdragen – Over de hulp helpt-mythe

op. NRC. www.nrc.nl/nieuws/2026/01/22/mensen-die-psychotherapie-krijgen-knappen-er-meestal-niet-van-op-a4171506

Oenen, F.J. van (2019). *Het misverstand psychotherapie*. Boom.

Oenen, F.J. van (2026, januari). *Een interview met F.J. van Oenen over een interview met F.J. van*

Oenen [LinkedIn-post]. LinkedIn. www.linkedin.com/feed/update/urn:li:activity:7425239412461989888

Peyo (1986). *De Olympische Smurfen*. Dupuis.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312026038002010>

Nonviolent Resistance in trauma-focused practice – A systemic approach to therapy and social care

Peter Jakob (2025). Routledge. 246 pp.

€ 27,99

ISBN 9781032697390

Eliane Wiebenga

Sinds de introductie van geweldloos verzet in gezinstherapie en ouderbegeleiding, ruim twintig jaar geleden, heeft Peter Jakob consequent de kinderen onder de aandacht gebracht binnen het raamwerk van geweldloos verzet, waarin de hulp aan ouders centraal staat (Omer & Wiebenga, 2015). Vanuit zijn achtergrond als klinisch psycholoog en systeemtherapeut benadrukt hij het belang van een systemische, meervoudig partijdige en traumasensitieve toepassing van deze nieuwe aanpak bij gewelddadig en zelfdestructief gedrag van kinderen.

Het is de grote verdienste van Haim Omer dat hij in antwoord op de wanhoop en machteloosheid van ouders een onorthodoxe benadering van ernstige gedragsproblemen heeft ontwikkeld. Eenzijdige (verzets)acties van de ouders – waarbij verzet hand in hand gaat met herstel van de relatie, zonder dwang of escalaties – hebben verrassend goede resultaten, ook als de kinderen zelf niet gemotiveerd zijn voor therapie. Het is echter de verdienste van Jakob om voorbij deze gedragsveran-

dering te kijken en in het proces oog te houden voor de (onvervulde) noden van de jongeren. *Always look behind the smoke curtain* leert Jakob ons: achter agressief of zelfdestructief gedrag zit vaak een angstig, depressief of misbruikt kind, dat ernaar verlangt erbij te horen, zich veilig, beschermd en gesteund te voelen en erkenning te krijgen voor traumatische ervaringen. Evenzeer heeft Jakob oog voor de noden en trauma's van ouders, waardoor hun vaak de moed ontbreekt om de verschillende interventies van geweldloos verzet in praktijk te brengen. Het verhogen van aanwezigheid, vragen van steun en reguleren van eigen emoties is makkelijker gezegd dan gedaan. Zeker als het kind de pogingen tot herstel van het contact aanvankelijk afwijst. Jakob heeft veel mooie interventies en oefeningen ontwikkeld die bijdragen aan herstel op zowel individueel als relationeel niveau. Hij combineert geweldloos verzet met elementen uit de systeemtheorie en hechtingstheorie, evenals uit de narratieve, oplossingsgerichte en traumatherapie, tot een ecosystemisch perspectief op de behandeling van meervoudig belaste gezinnen (Jakob, 2018, en in het hier besproken boek). Zijn brede ervaring en deskundigheid als systeemtherapeut, opleider en supervisor zijn op elke bladzijde van dit boek voelbaar.

Het boek opent met een introductie over 'trauma-focused geweldloos verzet', waarin Jakob zich kritisch uit over een individuele, probleemvervulde visie op

trauma, die vooral focust op pathologie en lineaire patronen, met het risico van 'slachtoffernarratieven'. Weerstand bieden aan trauma betekent voor Jakob het, samen met ouders en jongeren, ontwikkelen van nieuwe verhalen, die ruimte geven aan individuele en interpersoonlijke bronnen van (veer)kracht en groei.

De structuur van het boek komt overeen met de benadering van de therapie zelf, die volgens Jakob idealiter 'van buiten naar binnen' werkt (p. 16): eerst aandacht voor de bredere context en de ontwikkeling van 'helende systemen', vervolgens voor de ouders en hun noden, behoeften en trauma's, en ten slotte voor de ouder-kindrelatie en de behoeften van het kind.

In deel 1 beschrijft Jakob hoe getraumatiseerde ouders opnieuw verbinding kunnen maken met een emotioneel veilig steunnetwerk; een belangrijke eerste stap. Zonder die steun is het voor de meeste ouders niet haalbaar om de 'constructieve strijd' met hun eigen trauma's en de problemen in het gezin aan te gaan. In de praktijk zie ik dat de pijler 'support' vaak een ondergeschoven kind is: zowel ouders als therapeuten vinden het vragen van steun lastig, terwijl het een essentieel element van geweldloos verzet is en cruciaal voor het slagen van de behandeling. Jakob beschrijft stap voor stap hoe je zo'n steunnetwerk kan opbouwen, waarbij heel wat angst en weerstand te overwinnen is. De interventie *remembering* van Michael White is een van de opties om voorheen steunende personen uit het netwerk te vinden die mogelijk opnieuw betrokken kunnen worden. Ook is het nodig om stil te staan bij mensen die met hun kritische houding juist belemmerend zijn. Overigens kunnen ook hulpverleners de ouders overladen met goedbedoelde, maar in wezen kritische adviezen. Om breuken in de therapeutische relatie en impasses te voorkomen, is reflec-

tie over de eigen houding van groot belang. Hiertoe is in Nederland het 'kompas van attitudes en beïnvloedingsstrategieën' ontwikkeld (Bom & Wiebenga, 2020). Een steunnetwerk is ook niet zomaar helpend: Jakob licht het belang van supporters-bijeenkomsten toe en beschrijft concreet hoe die uitgevoerd kunnen worden. Beter informatie kan men zich niet wensen om de pijler support in praktijk te brengen.

Deel 2 gaat over de eigen trauma's van ouders. Jakob beschrijft op inspirerende wijze hoe je kunt komen tot 'hoopgevende conversaties' en neemt stelling tegen een veelgehoord misverstand dat ouders eerst aan hun trauma's moeten werken voor ze 'klaar' zijn voor geweldloos verzet. Hij draait het om: het uitvoeren van eenzijdige acties van geweldloos verzet kan ouders juist helpen om angstige situaties het hoofd te bieden en daardoor zelfvertrouwen op te bouwen. Zo kan geweldloos verzet gezien worden als 'exposure' en als zodanig als een vorm van traumatherapie dienen (p. 151). Dit vraagt om specifieke aanpassingen die zorgvuldig worden beschreven. De sensitiviteit en creativiteit die hij in de samenwerking met ouders en opvoeders toont, zet aan tot reflectie en nodigt uit tot nieuwe manieren van ontmoeten. Ook laat Jakob zien hoe je ouders kunt helpen zichzelf weer als betekenisvol voor het kind te ervaren, *mattering*, wat een belangrijke basis is voor herstel van de relatie.

In deel 3 beschrijft Jakob de 'ouderlijke ankerfunctie', waardoor kinderen zowel een veilige basis als ouderlijke kracht kunnen ervaren. Onder de noemer 'verbindend verzet' illustreert hij een reeks creatieve methoden voor het effectief vormgeven van deze ankerfunctie. Zo krijgen kinderen sterke en betrouwbare volwassenen aan hun zijde, die gebruikmaken van geweldloos-verzet-acties op een wijze die de positieve stemmen in het 'parlement van de

geest' van het kind aanspreken en die schaamteregulatie bevordert. Het laatste hoofdstuk gaat over de *caring dialogue*, waarin relatie- en herstelgebaren bijdragen aan een nieuw fundament voor de ouder-kindrelatie, dat gevoelig is voor de signalen van behoeften van het kind en leidt tot wederzijdse erkenning. In dit boek geeft Jakob antwoord op de vraag: 'Hoe kan systeemgericht werken met geweldloos verzet bijdragen aan het overwinnen van trauma's in gezinnen?' Kenmerkend is de respectvolle wijze waarop Jakob de therapeutische relatie vormgeeft en bezwaren en aarzelingen van cliënten serieus neemt, zonder aan daadkracht te verliezen. Op behoedzame wijze laat hij aan de hand van talrijke voorbeelden zien welke stappen procesbevorderend zijn, zodat ouders weer moed tot handelen krijgen.

Dit boek is een aanrader voor iedereen die werkt met meervoudig belaste gezinnen, alsook voor therapeuten die reeds ervaring hebben met geweldloos verzet: het biedt verbreding en verdieping. Jakob reikt vele constructieve ideeën en handelingsmogelijkheden aan die direct praktisch nut hebben. Een kleine waarschuwing: het is geen boek dat je even snel in een weekend tot je neemt. De zorgvuldige structuur en rijkdom aan ideeën en voorbeelden verdienen het om grondig bestu-

deerd te worden. Alles ademt creativiteit en aandacht voor de houding waarmee je zaken aanpakt. Niet *wat* je doet, maar *hoe* je het doet maakt het verschil: met een passende attitude wordt een interventie pas waardevol (Bom & Wiebenga, 2020). Zo overstijgt de methode geweldloos verzet het niveau van een gereedschapskist met nuttige interventies en wordt het een gelaagde en menselijke benadering, die past bij de complexiteit van het leven.

Eliane Wiebenga is gepensioneerd klinisch psycholoog, psychotherapeut, systeemtherapeut, opleider en supervisor. Gespecialiseerd in Verbindend Gezag® en geweldloos verzet. E-mail: e.wiebenga@xs4all.nl

Referenties

- Bom, H., & Wiebenga, E. (2020). Met een passende attitude wordt een interventie pas waardevol – Over het palet van attitudes bij verbindend gezag en geweldloos verzet. *Tijdschrift voor Psychotherapie*, 46(4), 276-293.
- Jakob, P. (2018). Multi-stressed families, child violence and the larger system – An adaptation of the nonviolent resistance model. *Journal of Family Therapy*, 40(1), 25-44.
- Omer, H., & Wiebenga, E. (2015). *Geweldloos verzet in gezinnen*. Bohn Stafleu van Loghum.

<https://doi.org/10.5553/ST/092436312026038002011>

Trauma ontrafelen en veerkracht weven met narratieve en systeemtherapie – Speelse samenwerkingen met kinderen, gezinnen en netwerken

Sabine Vermeire (2025). Hogrefe. 288 pp., € 35,00
ISBN 9789492297761

.....
Anje Claeys
.....

Dit boek is de langverwachte vertaling van het in 2023 verschenen boek *Unravelling trauma and weaving resilience with systemic and narrative therapy – Playful collaborations with children, families and networks* van Sabine Vermeire (2023). Als orthopedagoog en systeemtheoretisch psychotherapeut is zij verbonden aan de Interactie-Academie in Antwerpen, waar ze werkt in zowel de groepspraktijk als het systemisch en narratief opleidingscentrum. Met haar boek